

Nr 410.

Av herr **Janson** i Frändesta m. fl., om inrättande av en befattning såsom föreståndare för lantbrukshögskolans maskintekniska institution.

Undervisning, forskning och provning på det jordbrukstekniska området omhänders av fyra institutioner, av vilka tre äro förlagda till Ultuna och den fjärde till Alnarp. Till Ultuna äro förlagda jordbrukstekniska föreningen, lantbrukshögskolans maskintekniska institution och huvudanstalten för statens maskin- och redskapsprovninganstalter.

Jordbrukstekniska föreningen arbetar med sådana tekniska frågor, som vid viss tidpunkt äro särskilt aktuella för det praktiska jordbruket, och utför experimentella undersökningar och utredningar häröver. Föreningen är sålunda inom sitt verksamhetsområde att betrakta som en motsvarighet till jordbruksförsöksanstalten och husdjursförsöksanstalten, ehuru föreningens verksamhet har mindre omfattning än dessa stora anstalter. Sedan föreningen bildades år 1927, har den utfört en rad undersökningar och bedrivit en på dessa undersökningar grundad upplysningsverksamhet. Verksamheten bekostas till allra största delen med statsbidrag. Föreningsformen har emellertid visat sig vara mycket ändamålsenlig därigenom att det varit lätt att knyta kontakt åt såväl jordbrukshall som industrihall, men framför allt därigenom att det gått lätt att tillfälligt koncentrera föreningens arbetskraft på viss uppgift, som omedelbart måst lösas, t. ex. föreningens insatser vid överförandet av traktorerna till gengasdrift samt utexperimenterandet av pappersskördegarn till självbindare jämte kontroll av skördegarnstillverkningen.

Lantbrukshögskolans maskintekniska institution har hand om undervisningen för högskolans studerande, är rådgivande beträffande maskinundervisningen vid andra läroanstalter och vid maskinkurser hos hushållningssällskapen samt medverkar i jordbrukstekniska föreningens experimentella verksamhet. Institutionen har vidare kommit att tjänstgöra som ett utredningsinstitut åt statliga myndigheter i maskinfrågor som gälla jordbruket. När institutionen får resurser härtill, är det meningen, att den dessutom skall taga hand om mera ingående undersökningar i fråga om lantbrukets maskiner och deras användning.

Jordbrukstekniska föreningen och den maskintekniska institutionen samarbeta mycket nära och arbeta i realiteten som en institution under gemensam ledning. Det har visat sig, att såväl arbetskrafterna som lokalerna och utrustningen härigenom bäst utnyttjas.

Statens maskin- och redskapsprovninganstalter ha sitt huvudkontor på

Ultuna. Anstaltens huvuduppgift är att verkställa officiella provningar av lantbruksmaskiner och redskap. Därutöver utför anstalten mera ingående provningar och undersökningar över vissa maskiner eller tekniska anordningar, som äro nya för jordbruket.

Alla tre institutionerna ha hittills haft synnerligen primitiva arbetslokaler, av vilka endast en del kunnat uppvärmas vintertid. En ny byggnad har emellertid nu uppförts och blir färdig för inflyttning under våren 1944. I denna komma maskintekniska institutionen och jordbrukstekniska föreningen att ha gemensamma kontors- och verkstadslokaler och maskinprovningensanstalten att ha eget kontor och egen verkstadsavdelning, dock så placerade, att ett nära samarbete med de båda andra institutionerna lätt kan ske.

Vad maskintekniska institutionens arbetskrafter beträffar bestå dessa av en speciallärare i maskin- och redskapslära, vilken som nämnt även leder jordbrukstekniska föreningens verksamhet, samt av en fast anställd vaktmästare. Vaktmästaren har dock varit placerad i så låg lönegrad, att tillskott till hans lön måst anskaffas från annat håll, för att det skulle vara möjligt att hålla en person, som jämväl kunde sköta montörssysslorna för undervisningen, vilket är vaktmästarens huvuduppgift. För kontorsarbete m. m. har anlitats jordbrukstekniska föreningens arbetskraft. Institutionen har sålunda varit mycket dåligt tillgodosedd även i personalhänseende. Lantbrukshögskolans styrelse har därför, sedan den nya institutionsbyggnaden nu snart blir färdig att tagas i bruk, i sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 hos Kungl. Maj:t anhållit att få anställa ytterligare personal. I anledning härav har Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition under nionde huvudtiteln, punkt D 1, föreslagit riksdagen inrättandet av tre befattningar, nämligen en assistentbefattning, ett kontorsbiträde samt en vaktmästare tillika montör. Däremot har departementschefen, under åberopande av remissutlåtande från lönenämnden, icke ansett sig kunna tillmötesgå högskolestyrelsens begäran att få anställa en föreståndare för institutionen, vilket högskolestyrelsen funnit böra ske på så sätt, att den nuvarande speciallärarbefattningen ändras till fast anställd föreståndare.

Lönenämnden har i nämnda remissutlåtande anfört, att den funnit det icke av den föreliggande utredningen klart framgå, att oundgängligt behov föreligger av en föreståndare med en löneställning enligt 30 lönegraden, eftersom den till Ultuna förlagda statens maskin- och redskapsprovningensanstalt redan hade en föreståndare i denna lönegrad.

Den av lönenämnden här upptagna frågan, huruvida undervisning och forskning på lantbruksmaskinområdet skulle bli onödigt väl tillgodosedda, för den händelse maskintekniska institutionen finge en heltidsanställd föreståndare, kan belysas bland annat genom en jämförelse mellan de tekniska ämnenas och övriga ämnens ställning och arbetsmöjligheter vid lantbrukshögskolan. Högskolan har 14 professorer, var och en med egen institution, nämligen i lantbrukskemi, marklära, mikrobiologi, växternas anatomi och

fysiologi, systematisk botanik och ärftlighetslära, växtodlingslära, allmän jordbrukslära, husdjurens anatomi och fysiologi, husdjurens avels- och raslära, husdjurens utfodring och skötsel, lantbruksekonomi med handelslära, agronomisk hydroteknik samt dessutom en föreståndare för husdjursförsöksanstalten och en föreståndare för jordbruksförsöksanstalten, båda med professors ställning.

Härav framgår, att enbart vid lantbrukshögskolan de naturvetenskapliga ämnena samt de tillämpade ämnena i husdjursskötsel, växtodling och jordbrukslära ha 12 institutioner företrädda av professor, de ekonomiska ämnena *en* och de tekniska ämnena *likaledes en*, nämligen ämnet agronomisk hydroteknik. Dessutom finnas utom lantbrukshögskolan: på växtodlingsområdet stora institutioner för växtförädling, frökontroll och växtskydd; på husdjursområdet en veterinärhögskola och ett institut för husdjursförädling. Jämfört med de naturvetenskapliga ämnena samt forsknings- och försöksverksamheten i fråga om växtodling och husdjursskötsel finnas sålunda i vårt land ännu mycket små arbetsmöjligheter för de tekniska ämnena. De senare komma alltjämt att stå långt efter, även sedan den maskintekniska institutionen får sin utrustning och en heltidsanställd föreståndare.

Behovet av en utbyggnad av de tekniska ämnena framstår emellertid ännu mycket tydligare, om man också beaktar, att jordbrukets maskinproblem med varje år blivit allt flera och allt större.

Det kan sålunda icke råda någon tvekan om att den maskintekniska institutionen vid lantbrukshögskolan är i behov av den personal, som högskolestyrelsen begärt, innefattande även föreståndare för institutionen.

Vad sedan angår den av lönenämnden uttalade tveksamheten, huruvida denne föreståndare borde i lönehänseende placeras i lönegrad Eo 30, skall här erinras om, att det ställes lika stora krav på denne föreståndare som på föreståndarna för de institutioner vid lantbrukshögskolan, som äro företrädda av professor. Dessa äro placerade i lönegrad A 30, sålunda något förmånligare än Eo 30.

Den nuvarande innehavaren av speciallärarbefattningen i maskinlära har för närvarande dels ett arvode av 9 800 kronor per år från lantbrukshögskolan för undervisningen i maskin- och redskapslära, dels ett arvode av 4 140 kronor per år från jordbrukstekniska föreningen för hans arbete som sekreterare i föreningen och ledare för dess verksamhet; i båda summorna ingå rörligt tillägg och kristillägg. Tillhopa utgöra sålunda dessa båda arvoden 13 940 kronor. Efter den 1 juli 1944 skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag till årets riksdag speciallärararvodet höjas till 10 800 kr., varför det sammanlagda arvodet från 1 juli 1944 komme att uppgå till 14 940 kronor. Någon pensionsförmån har han icke vare sig från lantbrukshögskolan eller från jordbrukstekniska föreningen.

Ändras nu på föreslaget sätt speciallärarbefattningen till fast anställd föreståndare i lönegrad Eo 30, blir föreståndaren heltidsanställd hos lantbruks-

högskolan. Hans lön i denna lönegrad skulle i lägsta löneklassen, inberäknat rörligt tillägg och kristillägg enligt nuvarande grunder, komma att uppgå till 14 178 kronor. Efter avdrag av pensionsavgifter på 837 kronor komme att återstå 13 341 kronor. På grund av heltidsanställningen komme han att avstå från nu utgående arvode från jordbrukstekniska föreningen, varför lönen komme att bli lägre än som för närvarande utgår genom ovan nämnda två arvoden. Med ett par ålderstillägg blir emellertid lönen nära nog densamma, och härtill kommer sedan förmånen av pension.

Såväl lantbrukshögskolans styrelse som styrelsen för jordbrukstekniska föreningen förutsätter, att föreståndaren kvarstår oavlönad som ledare för jordbrukstekniska föreningens verksamhet, så länge som institutionerna samarbeta så intimt som nu är fallet och vilket som nämnt i realiteten innebär, att de arbeta som en institution, där dock var och en har sina uppgifter.

Med återopande av det sålunda anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av nionde huvudtiteln, punkt D 1, måtte besluta, att i enlighet med styrelsens för lantbrukshögskolan förslag den nuvarande speciallärarbefattningen i maskin- och redskapslära ändras till fast anställd föreståndare för lantbrukshögskolans maskintekniska institution med placering i lönegrad Eo 30.

Stockholm den 23 januari 1944.

Stig Janson
i Frändesta.

Gösta Liedberg.

Sam. B. Norup.

Uddo R. Jacobson.

Rudolf Boman.
